

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

17 Quomodo possit iudex per inquisitionem procedere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

teneretur vocatus, vt testis, fatenti veritatem, ergo etiam in prædicto casu. Respondetur, secundum hos evidentiam criminis, quando non solum crimen ipsum est notorium, sed etiam notorius est reus, succedere in totum loco accusatoris, & perinde tribuere ius interrogandi quemlibet, testem. At verò quando solum crimen est notorium, & non reus, tunc evidentia criminis succedit ex parte, loco accusatoris, id est tribuit ius inquitendi contra crimen notorium, non tamè tribuit ius procedendi contra aliquem in speciali, interim dum occultus est reus.

Et probatur, quia si casu iudex interrogasset in speciali Titium de Caro, utrum illud crimen commiserit, Titius non posset iure Carum reum detegere: ergo etiam si iudex generaliter inquirat, quis commiserit crimen, Titius non teneatur reum detegere.

Sed certe probabile est admodum Titium obligari ad detegendum reum, siue ipse solus noverit, siue vna cum alio, vel aliis noverit, quoniam iudex hinc inquitit, & licite interrogat: nem quoniam Titius in casu prædicto, vel posset accusare reum, vel saltem posset crimen eius denunciare, vt infra dicemus: ergo cum iure ad iudicem interrogetur, quis crimen commiserit, tenetur reum detegere, & reus sibi imputet, si quidem delictum notorium perpetravit, vno eum vidente, aut duobus, vel tribus.

Quinta difficultas sequitur ex dictis, ad quid conducat inquisitio iudicis generaliter facta, in prædicto casu, si quidem nec reus, nec socius criminis, nec Titius, qui solus vel cum alio noverit reum, tenetur interrogatus malefactorem criminis detegere. Respondetur ex Innoc. Abbate, Bartolo, quos sequitur Silvester *verbo Inquisitio. 1. questio 3. vers. 4.* prodesse ad hoc, vt ex ea deueniatur ad specialem inquisitionem contra eum, qui nominatus fuerit in generali inquisitione. Unde non prodest generali inquisitio ad puniendum, torquendum, vel condemnandum ex malefactorem, sed ad inveniendum, vel per testes, vel per iudicia, quis fuerit malefactor: vt eo sic inuenito, postea possit iudex contra eum specialiter inquirere. Nam etiam, vno tantum teste omni exceptione maiori comperto, vel tantum iudicis idoneis, poterit publicus officialis denunciare, vel accusare, vel querelam proponere contra malefactorem: & tunc incipiet iudex specialiter inquirere contra reum in generali inquisitione deprehensum, ita vt iterum repeti debeat dictus testis, & repeti debeant iudicia idonea sine infamia, quæ fuerint competita contrarium: nam accusatione, denuntiatione, vel querela præcedente, & crimine semiplene probato, per omnem testimonii exceptionem maiorem, vel existentibus idoneis iudicibus, vel infamia, iure contra reum proceditur, eum capiendo, si præsens sit, immò etiam torquendo, vt ad ea, de quibus interrogatus est, respondeat, veritatem detegendo, quod si absens fuerit, citando eum, vt in iudicio compareat, & ad quæ sita respondeat.

Quomodo possit iudex per Inquisitionem procedere.

CAPVT. XVII.

DE Iudice quæritur, quot, & quibus modis possit criminaliter procedere. In qua re communis est sententia, eum posse procedere tribus modis, vt colligi videtur ex *cap. 2. qualiter, & quando, De Accusationibus* nimirum per Accusationem, Denuntiationem, & per Inquisitionem: aliqui addunt, quod etiam possit procedere aliquando per exceptionem, aliquando per evidentiam delicti, aliquando propter reum deprehensum in flagranti delicto, aliquando per postulationem, & querelam alicuius contra aliquem. Sed tenenda dicendum est, Iudicem criminaliter duobus modis posse procedere, quoniam, vel procedit ex officio suo, hoc est, nullo alio accusationem, denuntiationem, vel querelam criminis proponente: vel

procedit ad postulationem, vel instantiam alicuius alicuius, nimirum publici officialis, vel accusatoris, vel querelam proponentis, vel partis, quod sua interest, postulantis.

Quando primo modo procedit, dicitur procedere per Inquisitionem.

Quando secundo modo, dicitur procedere per accusationem, vel denuntiationem, vel querelam; de quibus modis sigillatim est differendum.

Dubium primum, Quotplex sit Inquisitio? Respondetur ex Abbate, communiter recepto in *cap. 2. Qualiter, & quando De Accusationibus*, esse duplicem, generalem, & specialem. Generalis est, quando iudex ex officio suo inquit generaliter: non contra certam aliquam personam, vt cum præses, siue prætor, vel quicumque alius iudex inquit, an sint facinorosi homines in provincia, ciuitate, vel loco, de qua inquisitione in *l. Congruit, ff. De Officio Præsulis, & cap. 1. De officio oratorij*. Sicut etiam Episcopus generalis inquit, an sint eretici in diocesi. Similiter generalis est Inquisitio, quando notorium est crimen, sed occultus malefactor: & tamen generaliter inquitur, quis commiserit: specialis Inquisitio est, cum iudex inquit specialiter contra certum malefactorem, & hæc fit ad puniendum malefactorem, ob publicam vilitatem: & fieri solet tribus modis. Primo, ex mero officio iudicis absque accusatione, querela, & denuntiatione alicuius. Secundo, fit ad querelam alicuius contra aliquem: tunc enim proposita querela iudex ex officio suo procedit ad testes, & in formationes assumendas. Tertio, fit ad denuntiationem alicuius publici officialis, ad denuntianda delicta deputati, tunc enim iudex absque vlla alia infamia procedit ex officio suo ad testes, & in formationes recipiendas.

Dubium secundum, de quibus delictis possit inquiri, ex iure communi: nam certum est iure communi accusationem esse remedium ordinarium, quo potest iudex procedere contra crimina, & malefactores: inquisitionem vero esse remedium extraordinarium, quoniam ex iure communi regulatiter iudex procedere per inquisitionem non potest: nisi in certis casibus iure ipso permittis. Queritur ergo modo, quoniam sint isti casus? Respondetur ex communi sententia, vt docet Silvester *Inquisitio. 1. questio. 2.* posse inquiri.

Primo, de quocunque maleficio per denuntiationem Officialis publici ad hoc deputati, delato. Solent enim vi statutorum deputari publici officiales, vt maleficia denuncient, ne ea committantur, aut ne impunita maneant.

Secundo, potest inquiri de quocunque delicto propter præcedentem incidendam cogitationem, vt in falso teste, *C. de testibus l. Nullum.*

Tercio, de quocunque crimine propter præcedentem generalem Inquisitionem, vt scilicet comperto malefactore fiat specialis inquisitio, vt condemnari possit.

Quarto, quando docetur maleficio coram iudice committi, vt in charta facta coram iudice producta, *C. De probationibus l. Invenimus*. Sic inquit iudex de crimine, quando accusator colludit, præuancatur, vel calomniatur, *l. fallaciter. C. de abolitionibus*. Sic etiam inquit contra custodem carceris, qui dimisit reum sine vinculis pretio corruptus, vt fugere possit, vel passus est introducti in carcerem ferrum, vel venenum. *l. carere. ff. de custodia reor.*

Quinto, propter atrocitatem criminis, vt propter iniuriam clericis illatam, vel Ecclesiis, vel rebus sacris: sic etiam propter crimen sacrilegi. *C. De Episcopis, & clericis, l. Si quis in hoc genus*. Sic etiam propter crimen læsæ maiestatis, hæresis, atrocitatis, assassinij: falsæ monetæ, proditoris patris, coniurationis, vt conspirationis plurimum ad aliquod malum.

Sexto, propter evidentiam criminis, vt in *l. ea quidem C. De accusationibus*.

Septimo, inquit iudex ex officio suo contra tutorem

